

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργεῖον.

Ἐκθεσις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας
ἐπὶ τοῦ περὶ διοργανισμοῦ

τῶν Διοικητικῶν τοῦ Κράτους ἀρχῶν νομοσχεδίου.

Τὸ προκείμενον νομοσχέδιον τῆς εἰς εἰκοσιεννέα διοικήσεις νέας τοῦ Κράτους διαιρέσεως, διαβιβασθὲν πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ὅπως, κατὰ τὰς ῥητάς τοῦ Συντάγματος διατάξεις, προβασάνισεν αὐτὸ, ἐλήφθη ὑπὸ σοβαρὰν καὶ ἐμβριθῆ σκέψιν, ὡς λίαν σπουδαῖον καὶ σημαντικὸν, συνεζητήθη μετὰ ζωηροτάτου ἐνδιαφέροντος, καὶ ἐπεξεργάσθη μετὰ πλείστης ἐπιστάσεως.

Ἐκμελετήσαν ὅμως τὸ Συμβούλιον καὶ βασάνισαν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νομοσχέδιον, δὲν εὐτύχησε νὰ λήξῃ καὶ εἰς ἐν συμπέρασμα ὁμόφωνον ἐπὶ ζητήματος ἐγκαρσίως, οὕτως εἰπεῖν, διατέμνοντος τὰ τιμαλφέστερα τῆς κοινωνίας συμφέροντα, προσκρούοντος ἀπ' εὐθείας δοξασίας παραδεδεγμένας καὶ ἔθιμα ἤδη μορφωμένα, καὶ τείνοντος νὰ μεταβάλλῃ τὴν ὑφ' ἑστῶσαν τῶν πραγμάτων τάξιν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐγκαθιδρυμένην καὶ στερεωμένην, ἣτον ἀδύνατον νὰ μὴ ἐμπνευσθῇ ὑπὸ τῶν ζωηρῶν αὐτῶν ἐντυπώσεων, νὰ μὴ ἐξηγήσῃ βασίμους καὶ δικαίους διασταγμούς κατὰ τὰς διασκέψεις καὶ συζητήσεις του, καὶ νὰ μὴ φθάσῃ τέλος εἰς ἐξαγόμενα ὅλως πρὸς ἀλλήλα ἀντίθετα.

Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ὥθειτο εἰς τοιαῦτα νὰ λήξῃ συμπεράσματα, καθόσον ἡ ἐπιδιωκομένη διὰ τοῦ νομοσχεδίου μεταβολὴ ὑπὸ οὐδεμιᾶς συνωδεύετο ἡτιολογημένης ἐκθέσεως, ἥτις καταφανῶς νὰ ὑποδεικνύῃ τὴν ἀπόλυτον τῆς μεταβολῆς ἀνάγκην, καὶ ν' ἀναπτύσσῃ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ πειστικοὺς τῆς γενικῆς ὠφελείας λόγους, οἵτινες τὴν ὑπὸ ἡγήσαντο. Ἐπὶ ἀντικειμένων νομοθετικῶν οὐδεμία ποτὲ ἐπιτρέπεται μεταβολή, ἀνευ ἀναποδράστου ἀνάγκης καὶ ἀποδεδειγμένης κοινῆς ὠφελείας.

Ἐν τοιαύτῃ θέσει πραγμάτων ἐπομένον ἦτο νὰ προκύβῃ ἐν τῷ συμβουλίῳ διχογνωμία καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος διατάξεων τοῦ νομοσχεδίου, καὶ ἡ μὲν μειονοψηφία ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, ἡ δὲ πλειονοψηφία κατ' αὐτῆς. Ὁφείλον ἤδη τὸ Συμβούλιον νὰ ἐκθέσῃ καὶ διαβιβάσῃ τοὺς λόγους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάστη τῶν γνωμῶν τούτων στηρίζεται, λαμβάνει τὴν ἀφετηρίαν ἐξ ἐκείνων τῆς μειονοψηφίας, ὡς ἐκφερούσης γνώμην θετικὴν, καὶ συνηγορούσης ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ νομοσχεδίου.

Λόγοι τῆς μειονοψηφίας.

Τὸ παρ' ἡμῖν νομαρχιακὸν σύστημα μετεφέρθη ἐκ τῆς Γαλλίας συμπαραβαλλόμενον ὅμως πρὸς ἐκεῖνο, εἶναι λίαν πλημμελές, διότι δὲν περιέχει, ὡς τὸ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύον, τὰ Νομαρχιακὰ συμβούλια, τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον συνδικάζουσι μετὰ τοῦ Νομάρχου ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τοῦ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ, ἀλλὰ φωτίζουν αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῆς διεξαγωγῆς πλείστον ὑποθέσεων, περιστέλλοντα τὴν αὐθαίρετον ἐνέργειαν τοῦ ἐνός. Δὲν ἔχει δὲ τὸ ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον παρ' ἡμῖν ἔχει τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα, διότι ἡ ἀνάπτυξις τῶν μέτρων τῆς συγκοινωνίας ἐκεῖ φέρει τὸν Νομάρχην ἀμέσως ἐπὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ γεννῶνται καὶ παρασκευάζονται αἱ ὑποθέσεις· οὐδὲ ἀναιρεῖται ποσῶς ἡ ἀληθεστάτη ἀρχή, ὅτι ἡ μᾶλλον ἐπιτυχὴς διοίκησις εἶναι ἡ ἐν ἐντελεῖ συναρτία μετὰ τῶν διοικουμένων διαχειμένων.

Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν, ἐνθα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, εἶναι τόσον ἀτελεῖ, ἀποστάσεις δὲ ἔρημοι πληθυσμοῦ κείνται μεγάλαι μετὰ τῶν διοικουμένων καὶ τοῦ Νομάρχου, οὗτος οὐδὲ τῶν πραγμάτων τὴν ἀντίληψιν προσαποκτᾷ ἀκριβῶς, ἀλλὰ δεχόμενος τὰς ὑπὸ τῶν ἐπαρχῶν διδομένας πληροφορίες, καὶ κατ' αὐτὰς κρίνων τὰς ὑποθέσεις, ἀποφαίνεται καὶ βραδέως ἐπ' αὐτῶν ἕνεκα τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου, ἐφ' οὗ ἡ διοικητικὴ ἀνάγκη ἐγεννήθη, ἕως οὗ ἀποσταλῶσιν εἰς τὸν Νομάρχην αἱ περὶ ταύ-

της πληροφορίες, συμπληρωθῶσι δὲ, ἐὰν ἐλεγχθῶσιν ἀτελεῖς, καὶ δοθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἀπαιτούμενη λύσις.

Τ' ἀποτελέσματα δὲ τοῦ ἀτόπου κατέστησαν καταφανῆ ἐν τῇ διοικήσει, διότι ἡ πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς τοπικῆς εὐημερίας ἐνέργεια τῆς δημοτικῆς διοικήσεως συνήθως μὲν προσέκοψεν, ἀνασταλεῖσα ὑπὸ τῆς μεγάλης βραδύτητος, πολυτάκως δὲ ἐματαιώθη καὶ δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι ἡ συνειδήσις τῆς τοπικῆς ἀνάγκης, ἥτις ὠδήγει τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν, ζωηρῶς ἐπ' αὐτῆς ἐπιδρώσα δὲν μετεβιβάζετο εἰς τὴν ἀπώτατα τοῦ τόπου κειμένην Νομαρχίαν, ἐν ᾗ ὑπεκαθίστατο διὰ τῆς συνειδήσεως τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος, τὸ ὁποῖον καὶ μόνον ὠδήγει τοὺς Νομάρχας εἰς τὸν κανονισμόν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων.

Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ προφανῆ τῆς ἀληθείας τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου ἔστω τὸ ἀποτέλεσμα τῶν κατὰ τὸ 1860 ὑπολογισθέντων ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῶν δήμων, καθ' ὃ ἐκ τῶν 5,500,000 δραχμῶν τῶν ἐσόδων τούτων τὰ τέσσαρα ἑννατα διετίθεντο εἰς ἀντιμισθίαν προσώπων, δύο δὲ μόνον ἑννατα εἰς ἐξόδα ἐκπαιδεύσεως, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τρία ἑννατα ἔμενον καθυστεροῦντα.

Καὶ αὕτη μὲν εἶναι ἡ κυριωτάτη αἰτία δι' ἣν οὐδὲ τὸ δημοτικὸν σύστημα ἐπὶνεγκε τοὺς προσδοκώμενους καρπούς. Ἐὰν ἀπὸ τῆς συστάσεως τῶν δήμων, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 1836, ὑπολογισθῶσι κατὰ μέσον ὅρον τὰ ἐτήσια ἔσοδα τῶν δήμων εἰς 3,000,000, θέλει προκύβῃ, ὅτι μέχρι τοῦδε εἰσεπράχθησαν 57,000,000 ὡς ἔσοδα τῶν δήμων, τὰ ὁποῖα ἀφηρέθησαν μὲν ἀπὸ τῆς παραγωγικῆς τάξεως τοῦ λαοῦ, δὲν διετέθησαν ὅμως εἰς ἐνίσχυσιν αὐτῆς ἥτοι πρὸς κατασκευὴν ἔργων καὶ ἐπίτευξιν τῆς τοπικῆς εὐημερίας, ἀλλ' εἰς μισθοδοσίας προτύπων.

Ἐνεκα τούτου, πλὴν ὀλίγιστων τινῶν δήμων τοῦ Κράτους, ἥτοι τοῦ τῆς Ἑρμοῦπόλεως, καὶ τινῶν ἄλλων οἱ ἄλλοι οὐδαμῶς ὠφελήθησαν ἐκ τῆς δημοτικῆς διοικήσεως. Ταῦτα δὲ πάντα, διότι οἱ ἀποφασίζοντες ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ὑποθέσεων οὕτε τὰς ἀνάγκας τῶν δήμων γνωρίζουν, οὔτε ὑπ' αὐτῶν ὁδηγοῦνται ἀλλὰ μόνον τὸ πολιτικὸν συμφέρον εἶναι ὁ κανὼν τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν· ἐνῶ, ἂν ἐγγὺς τοῦ τόπου διετέλουν, καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἀντελαμβάνοντο, ἡ ζωηρὰ συνειδήσις τοῦ τοπικοῦ συμφέροντος ἤθελεν ἐπικρατεῖ ἐν ταῖς σκέψεσιν αὐτῶν, καὶ πρὸς τούτοις ἤθελεν ὑποχωρεῖ πᾶσα ἐτέρα σκέψις.

Ἡ ἀντικατάστασις λοιπὸν τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος διὰ τοῦ διοικητικοῦ δὲν στερεῖ ἡμᾶς τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐν Γαλλίᾳ ἐπάγει τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα, ἀπαλλάσσει δὲ τὴν διοίκησιν τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα τὸ παρ' ἡμῖν Νομαρχιακὸν παρέχει, διότι τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀποφασίζειν τοποθετεῖ ἐγγὺς τῶν πραγμάτων, καὶ παρέχει αὐτῷ τὰ μέσα καὶ τῆς ἀκριβεστερας καὶ πληρεστερας τῶν ἀναγκῶν διαγνώσεως καὶ τῆς ταχυτέρας καὶ καταλληλοτέρας θεραπείας αὐτῶν.

Ὁ κατὰ τοῦ διοικητικοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Νομαρχιακοῦ προταθείς λόγος, ὅτι ἐν τῷ Νομαρχιακῷ συστήματι ὑπάρχουσι δύο βαθμοὶ δικαιοδοσίας, δὲν εἶναι ἀληθής, διότι οἱ ἐπαρχοὶ καὶ οἱ Νομάρχαι δὲν ἀποτελοῦν, δύο, ἀλλὰ ἐνῇ βαθμὸν δικαιοδοσίας. Καὶ βεβαίως οἱ μὲν ἀσχολοῦνται νὰ ἐξετάζωσι τὰ πράγματα, καὶ πληροφορῶνται περὶ αὐτῶν, οἱ δὲ ν' ἀποφασίζωσι, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς ὑπ' ἐκείνων γενομένης ἐξετάσεως αὐτῶν.

Οἱ ἐπαρχοὶ εἶναι οἱ βοηθητικοὶ τῶν ὀφθαλμῶν φακοὶ, δι' ὧν οὗτοι ὁρῶσι καὶ παρατηροῦσι τὰ πράγματα, ἀποφασίζοντες εἴτα ἐπ' αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντιλαμβάνονται αὐτῶν ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ τῶν ὕλων τούτων, ἡ ἀντίληψις εἶναι ἐντελής, ἡ ἀτελής, ὀρθή ἢ ἐσφαλμένη ἀναλόγως τῆς ποιότητος τῶν ὕλων τούτων. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπάρχωσι περιπτώσεις, καθ' ἃς οἱ Νομάρχαι μεταβάλλουσι προπαρασκευαστικὰς ἢ προσωρινὰς ἐνεργείας τῶν Ἐπαρχῶν, εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ διπλὴ αὕτη ἐξέτασις

τοιαύτων ενεργειών, ὅτι οἱ Νομάρχαι ἐλέγχουσιν αὐτάς, σφραγίζοντες ἐπὶ τῶν διδομένων ἐκείνων, τὰ ὅποια οἱ Ἐπαρχοὶ παρέχουσιν αὐτοῖς.

Ἄν δὲ ἐν Γαλλίᾳ ἐκρίναν ἐπιβλαβὴ τὴν εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν συγκέντρωσιν τῶν διοικητικῶν ὑποθέσεων, αἰτία τοῦτο ἦτον ἡ ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ αὐταὶ διεξάγονται ἀπόστασις αὐτῆς, ἥς ἕνεκα οὔτε τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεται ἀμέσως, οὔτε τὰς ἀνάγκας καθορᾷ ζωρῶς. Ἐπομένως οὐχὶ τῶν πραγμάτων ἡ γνῶσις καὶ τῶν ἀναγκῶν ἡ συνείδησις, ἀλλ' ἄλλος τις λόγος ὁδηγεῖ αὐτὴν εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς. Ἡμεῖς δὲ οἱ φρονιστὲς, ὅτι διὰ τοῦ διοικητικοῦ συστήματος ἀποκεντροῦμεν τὰς διοικήσεις, μεταφέροντες αὐτὴν ἀπὸ δέκα κέντρα εἰς τριακοῦτα, ἐγγύτερα εἰς τοὺς διοικουμένους κείμενα, εὐλόγως τὸ φρονῆμα τοῦτο ἔχομεν, παρατηροῦντες, ὅτι ἐν τῷ Νομαρχιακῷ συστήματι ὑπάρχουν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια ἡ εἰς τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν συγκέντρωσις, ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ, τῶν διοικητικῶν ὑποθέσεων συνεπῆγεν.

Ἄλλως τε καὶ τὸ διοικητικὸν σύστημα προσιδιάζει καὶ μᾶλλον εἰς τὴν Ἑλλάδα, συγκειμένην ἀπὸ πολλῶν νήσων, ὧν ἕκαστη εἷχει αὐτοτέλειαν, στερουμένην δὲ μέσων συγκοινωνίας οὗ ἕνεκα ἀπομονοῦνται ἀναγκαιῶς τὰ διάφορα πληθυσμοῦ κέντρα. Ἀπεναντίας τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα οὐδ' ἱστορικὸν τινα ἔχει παρ' ἡμῖν λόγον, οὐδ' ὑπὸ παραδόσεων περῆλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς ἐν Γαλλίᾳ. Ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὸ τῆς Βασιλείας διωκεῖτο ὁ τόπος διὰ διοικητῶν.

Οἱ λόγοι δὲ οἱ πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος ὑπὸ τοῦ εἰσαγαγόντος τὸ νομοσχέδιον προταθέντες, δὲν φαίνονται ἰσχυροὶ, διότι ἡ μὲν Κυβέρνησις ἀποκτᾷ ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἡθικὴν ὑπεροχήν, οὐχὶ διὰ τῆς συγκεντρώσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς προστασίας τῶν νομίμων συμφερόντων τῶν κοινοτήτων καὶ τῶν ἀτόμων. Ἡ δὲ εὐεστία προσώπων, καταλλήλων ἡ ἀναλάβωσι τὴν διοίκησιν τῶν ἐπαρχιῶν, οὐδεμίαν παρουσιάζει πλέον δυσκολίαν, εἰ καὶ ἡ ἐπὶ 20ετίαν ἐφαρμογὴ τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος δὲν ἀπέδειξε παντάπασι τοῦτο.

Συνεπεία τῶν λόγων τούτων ἡ μειονοψηφία γινωματεύει ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ νομοσχεδίου.

Ἐνταῦθα προσέτι δύναται ἀρμοδίως νὰ καταταχθῇ καὶ ἡ γνώμη μέλους τινὸς τοῦ Συμβουλίου, τὸ ὁποῖον ἐπικρίναν τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα ὑπὸ τὴν πρακτικὴν αὐτοῦ ἔποψιν, δὲν ἀπεφάνθη ὅμως καὶ ὑπὲρ τοῦ διοικητικοῦ, ἀλλὰ μειονοψηρήσαν μόνον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν Νομαρχῶν, παρετήρησεν ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταφύτευσις τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος δὲν παρήγαγε τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια παρ' αὐτοῦ προσεδόκωντο.

Τῆς ἀποτυχίας δὲ ταύτης ἀφορμαὶ εἶναι ἡ ἀπὸ τῶν διοικουμένων μεγίστη ἀπόστασις τῶν Νομαρχῶν, οἵτινες ὀφείλουν ν' ἀποφαίνωνται ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων τῶν δήμων ὑποθέσεων, ἡ ἔλλειψις τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀποφασίζειν εἰς τοὺς ἐπάρχους, καὶ ἡ ἀνάγκη τῶν δήμων τοῦ ν' ἀπευθύνωνται διὰ τὴν ὀριστικὴν τῶν ζητημάτων λῦσιν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργεῖον.

Τὰ αἰτοπα ὅμως ταῦτα θέλουν ἐκλείψει, ἅμα ὁ ἀριθμὸς τῶν Νομαρχῶν περιορισθῇ εἰς πέντε τὸ πολὺ, μεταβιβάσθῃ δὲ εἰς αὐτοὺς μέρος τι ἐκ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ὑπουργείου, καθόσον ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν τῶν δήμων, ἐπιφύλαττομένης πάντοτε εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀνωτάτης δικαιοδοσίας ἐν περιπτώσει προφανοῦς τῶν νόμων παραβιάσεως, καὶ ἐπεκταθῇ τέλος ἡ δικαιοδοσία τῶν ἐπαρχῶν, χορηγουμένου εἰς αὐτοὺς καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀποφασίζειν ἐπὶ τινῶν δημοτικῶν ὑποθέσεων.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐξέθηκεν ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος μειονοψηφία τοῦ Συμβουλίου. Ἡ δὲ ἀποκρούουσα τὴν ἀρχὴν τοῦ

νομοσχεδίου πλειονοψηφία, καὶ κηρυχθεῖσα ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ ἰσχύοντος Νομαρχιακοῦ συστήματος, ἐπήνεγκε τοὺς ἐφεξῆς λόγους.

Λόγοι τῆς πλειονοψηφίας. Ἐὰν ἀναδράμῃ τις εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ ἐπὶ μικρὸν εὐαρεστηθῇ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἀποκαταστάσεώς του, ὅτε, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ὁποίου διέτρεξεν ἀγῶνος, εἶχε τὰ πάντα ἰσοπεδώσει, καὶ καταστῇ οὕτως εὐπλαστον καὶ εὐένδοτον πρὸς οἰονδήποτε ἔλλογον καὶ καταλλήλον διοικητικὸν τύπον, εὐκόλως θέλει ἀνακαλύψει, ὅτι, ἂν καὶ εἰς λίαν ἀνώμαλον καὶ εἰς ἀβεβαίαν εἰσέτι διετέλει θέσιν, οὐδόλως ἀρμοδίαν πρὸς κανονικὴν καὶ ὀριστικὴν τάξιν πραγμάτων, ἐσχεδιογράφησε μολαντοῦτο σύστημα διοικητικόν, προσεγγίζον μᾶλλον πρὸς τὸ Νομαρχιακόν. Τοῦτο φαίνεται, ὅτι θεωρήσεν ὡς ἥττον ἀπᾶλλον πρὸς τὰ ἥθη του, ἐγγυώμενον τὴν παγίωσιν τῆς ἀρτισυστάτου πολιτείας του, καὶ ὑπισχνούμενον τὴν προαγωγὴν τῶν ὕλικῶν συμφερόντων του καὶ τὴν τελειοτέραν ἡθικὴν του ἀνάπτυξιν.

Ἐγκατασταθείσης τῆς Βασιλείας, καὶ τῆς ἐκρύπτου καταστάσεως τοῦ ἔθνους ἐξομαλυνομένης, ἐν τῶν πρώτων τοῦ Ἡγεμόνος ἐτημάτων καὶ τῶν περιστοιχούντων τότε αὐτὸν πεφωτισμένων ἀνδρῶν ὑπῆρξεν ἡ περὶ τοῦ διοικητικοῦ διαγράμματος τῆς πολιτείας μέριμνα. Σύνοιδε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σοβαροὶ νόες, οἵτινες τὸν συνέβουλεον, ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς Γαλλίας τὸ πρῶτον ἐγκαθιδρυθὲν καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς φιλομουσίου καὶ φιλοπροόδου Γερμανίας υἱοθετηθὲν Νομαρχιακὸν σύστημα, δὲν ἦτον ὅλως ἀγνωστον καὶ ξένον καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι τὰ πρῶτα αὐτοῦ δοκίμια, καὶ τοὶ ἀπλᾶ καὶ ἀτελεῖ σχεδιογράφηματα, εἶχον ἐπιτυχῶς ἐφαρμοσθῇ, ὡς μᾶλλον προσιδιάζοντα εἰς τὸ ἔθνος, καὶ φέροντα, ὡς τὴν εἰπεῖν, τὴν φροσιγνωμίαν τῶν ἡθῶν αὐτοῦ.

Ἐν λοιπὸν τῶν πρώτων ὀργανικῶν διαταγμάτων τῆς Βασιλείας ἐγγραμμάτισε καὶ τὸ ἀπὸ 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ διαίρεσεως τοῦ Κράτους εἰς 10 Νομούς καὶ 43 Ἐπαρχίας. Λόγοι ὅμως, ὡς μὴ ὀφείλουν ἰδιαίτεροι καὶ οὐχὶ ἀναποδράστου ἀνάγκης καὶ κοινῆς ὀφελείας, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποδεικνύεται, συνετέλεσαν μετὰ τὴν πάροδον τριῶν ἐτῶν εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος καὶ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ. Ὅθεν διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Ἰουνίου—2 Ἰουλίου 1836 νόμου διετηρήθησαν μὲν αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Κράτους, ἀλλὰ διηρέθη τοῦτο εἰς 30 διοικήσεις.

Ὁ νέος ὅμως οὗτος διοικητικὸς ὀργανισμὸς ὑπέστη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ δετοῦς βίου του διαφόρους μεταβολὰς ὡς ἐκ τῆς ἀντιδράσεως, φαίνεται, τὴν ὁποίαν διήγειραν τὰ ἥθη καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ τόπου. Δὲν ἦτο φυσικὸν ἴδιον, οὐδὲ συγγενὲς πρὸς τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετεφυτεύετο, ἦτο δὲ καὶ ἄλλοτριον τοῦ ἐπικρατοῦντος Ἡπειρωτικοῦ πολιτεϊοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου ὀφείλε καὶ ὁ ἀρτιγενὴς Ἑλληνισμὸς παραλλήλως καὶ ὅσον ἐνεστὶν ὁμοιομόρφως νὰ βαδίσῃ.

Ἐπομένως περὶ τὸ 1845, ὅτε τὸ ἔθνος εἶχεν ἤδη ἀναλάβει τὰ πολιτειακὰ αὐτοῦ δικαιώματα, ἡ πρώτη συνταγματικὴ ἀντιπροσωπία του ἐπανεφέρει τὰ πράγματα εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν τροχίαν, διότι διὰ τοῦ ἀπὸ 5 Δεκεμβρίου 1845 νόμου καταργεῖ τὸ διοικητικὸν σύστημα, καὶ εἰσάγει ἐκ νέου τὸ Νομαρχιακόν, τὸ ὁποῖον καὶ ἤδη ἐν ἰσχύϊ διατελεῖ.

Τοιαύτη εἶναι ἐν μικρογραφίᾳ ἡ ἱστορία, ἡ ἀφορῶσα τὴν διοικητικὴν τοῦ Κράτους διοργάνωσιν καὶ τὰς ἐπ' αὐτῆς ἐπινεχθείσας μεταβολὰς μέχρι τοῦ σημείου, εἰς ὃ κατελήξαμεν, καὶ ἐν ᾧ εἰσέτι διακείμεθα. Τώρα δὲ πρόκειται διὰ τοῦ ὑπὸ συζήτησιν νομοσχεδίου ν' ἀνατραπῇ πάλιν ἡ ὑφεστῶσα τῶν πραγμάτων τάξις, καὶ, ἀντὶ τοῦλάχιστον διὰ στερεῶν καὶ συνετῶν ἐτημάτων νὰ ὁδηγηθῇ τὸ ἔθνος ἐπὶ τὰ πρόσω, νὰ ἐπανα-

κάμψη ἀπ' ἐναντίας εἰς τὸ παρελθόν, καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ σύστημα πρὸ πολλῶν ἐτῶν καταδεδικασμένον.

Πρὶν ὅμως οἱ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ νομοσχεδίου ἀγορεύοντες ἀναπτύξωσι καὶ καταδείξωσι τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἰσχύοντος Νομαρχιακοῦ συστήματος, κρίνουν ἀναγκαῖον πρὸς εὐχερεστέραν τῶν πραγμάτων κατάληψιν καὶ φαινοτέραν αὐτῶν ἴδωσιν ν' ἀνασκευάσωσι προηγουμένως καὶ μετὰ τῆς δεούσης συντομίας τοὺς λόγους τῶν ἀντιφρονούντων.

Ἐξετάζων μετὰ προσοχῆς καὶ καλῶς σταθμίζων τοὺς λόγους αὐτῶν, θέλει εὐκόλως παρατηρήσει, ὅτι, ἐκτὸς ἐνὸς μόνου, ὅστις ἀφορᾷ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φύσιν τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος, οἱ λοιποὶ ὅλοι εἶναι ἐπουσιώδεις, δηλ. δὲν καταδικάζουσι τὸ σύστημα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν κακὴν ἐφαρμογὴν του.

Ὁ ἀφορῶν λοιπὸν τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ λόγος εἶναι, ὅτι τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα τείνει μᾶλλον πρὸς τὴν συγκέντρωσιν, ἐν ᾧ τὸ ἥδη προτεινόμενον διοικητικὸν τείνει πρὸς τὴν ἀποκέντρωσιν. Ἐὰν ὅμως εἰς τὴν ἐνεστώσαν θέσιν τῶν πραγμάτων τὸ Κράτος ἔχει ἀνάγκην συγκεντρώσεως ἢ ἀποκεντρώσεως, τοῦτο εἶναι ζήτημα, τοῦ ὁποίου τὴν ἔρευναν οὔτε ὁ χρόνος, οὔτε αἱ περιστάσεις ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπιτρέπουσιν.

Ἀλλ' εἰς τί τάχα ἀνάγεται ἡ ἀξιουμένη ἀποκέντρωσις τοῦ Διοικητικοῦ συστήματος; εἰς τὴν σύστασιν 29 κέντρων ἀντὶ τῶν 10, τὰ ὅποια περιλαμβάνει τὸ Νομαρχιακόν. Εἰς τὴν Γαλλίαν ὅμως, τὴν ὁποίαν οἱ ἀντιφρονούντες ἐπικαλοῦνται πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀξιώσεώς των, ἡ ἀποκέντρωσις δὲν ἐνεργεῖται διὰ τῆς καταργήσεως τῶν Νομαρχιῶν καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῶν ὑπὸ πλειόνων διοικητῶν. Τοιαύτην ἀποκέντρωσιν οὐδεὶς βεβαίως ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἀλλὰχοῦ δύναται νὰ ἐννοήσῃ.

Ἐκαστος ἐννοεῖ δὲ ἀποκέντρωσιν τὴν ἀφαίρεσιν ἢ ἀπόστασιν δικαιωμάτων τινῶν ἢ προνομίων τῆς ἀνωτάτης κεντρικῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν ἀνάθεσιν αὐτῶν πρὸς τὰς ὑποδεστέρας, εἴτε ὅσα εἶναι αὐταὶ, εἴτε εἰκοσιεννέα. Πᾶσα κεντρικὴ ἀρχὴ τότε ἀληθῶς ἀποκεντροῦται, ὅταν ἡ ἰσχὺς, τὴν ὁποίαν κατέχει, καὶ ἡ ἐξουσία ἐξ ἧς περιβάλλεται ἐλαττοῦνται πραγματικῶς, καὶ ἡ ἐλάττωσις αὕτη μεταφέρεται καὶ προστίθεται εἰς ἀπωτέρας καὶ ὑποδεστέρας ἀρχάς. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου οὔτε ἐλάττωσις ἢ ἐκχώρησις ἐνεργεῖται ἐκ μέρους τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, οὔτε μεταφορὰ ἢ προσθήκη γίγνεται πρὸς τοὺς ὑφισταμένους ὑπαλλήλους. Ἐκείνη μὲν διαμένει διὰ τοῦ Διοικητικοῦ συστήματος, ὅποια ἦδη εἶναι καὶ διὰ τοῦ ἐν ἰσχύϊ Νομαρχιακοῦ, οὗτοι δὲ ἄλλο δὲν μεταβάλλουν, εἰμὴ τὸ ὄνομα, τουτέστιν ἀπὸ Νομάρχαι καλοῦνται Διοικηταί.

Ἐὰν δὲ τέλος ἡ ἀποκέντρωσις ἐκληφθῇ καὶ ὡς τὴν ἐννοοῦν οἱ ἀντιφρονούντες, τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα παρίσταται βεβαίως μᾶλλον ἀποκεντρωτικόν, διότι διαμερίζει καὶ ἀναθέτει τὴν ἐξουσίαν εἰς 10 Νομάρχας καὶ 35 Ἐπαρχοὺς, ἐν ᾧ τὸ διοικητικὸν τὴν περιορίζει εἰς 29 μόνον διοικητάς, οἵτινες, καὶ ὑπὸ ἐτέραν ἐποψίν ἐξεταζόμενοι, καθίστανται εἰς τὰς διοικήσεις αὐτῶν συγκεντρωτικοί, διότι, ἀπηλλαγμένοι ὄντες πάσης ἐκ τοῦ συνεγγυς ἐπιτηρήσεως ἐτέρων ἀρχῶν, διαμένουν ἀπόλυτοι δεσποτίσκοι ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς περιφερείας των. Ἄν δὲ ἡ ἀνεξέλεγκτος αὕτη ἐξουσία των ὑπόκειται εἰς τινὰ περιορισμόν, οὗτος βεβαίως ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῶν ἐγγυρῶν ἰσχυρῶν, μετὰ τῶν ὁποίων οἱ διοικηταὶ ἀναγκάζονται πρὸς ἰδίαν αὐτῶν συντήρησιν νὰ διανέμουν τὰ λάφυρα τῆς ἀρχῆς.

Οἱ ἕτεροι τῶν ἀντιφρονούντων ἐπουσιώδεις λόγοι, οἵτινες δὲν καταδικάζουν καθ' ἑαυτὸ τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα, ἀνάγονται κυρίως εἰς δύο 1ον. εἰς τὴν μεγάλην τῆς προϊσταμένης ἀρ-

χῆς ἀπὸ τοὺς διοικουμένους ἀπόστασιν, τῆς ὁποίας αἱ ἐπιβλαβεῖς συνέπειαι εἴμι μᾶλλον ἐπαυξάνουν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων τῆς εὐκόλου καὶ ταχείας συγκοινωνίας, 2ον. εἰς τὴν διατήρησιν συστήματος οὐχὶ πλήρους, ὡς ἐν τῇ Γαλλίᾳ, ἐκ τῆς ὁποίας μετεφυτεύθη.

Εἶναι βέσιμοι, εἶναι ὀρθοὶ ἀμφότεροι οἱ λόγοι οὗτοι; Ἄς ἴδωμεν. Ἐὰν εἰς τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα ἴστατο τῷ ὄντι ὁ Νομάρχης εἰς μεγίστην ἀπὸ τοὺς διοικουμένους ἀπόστασιν ἀνευ τινὸς μέσου συγκοινωνίας, τὰ ἐπαρχιακὰ καὶ δημοτικὰ συμφέροντα ἤθελον πάσχει ἀναντιρρήτως· ἡ γνῶσις τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν σπανίως ἤθελεν ἀντιλαμβάνεσθαι ἀκριβῶς παρ' αὐτοῦ, καὶ ἡ σωτήριος ἀρχὴ ὅτι τῶν διοικουμένων ἡ κατάστασις ἐπὶ τοσοῦτῳ βελτιοῦται καὶ πράγεται, καθόσον ἐγγυτέρα εἰς αὐτοὺς ἴσταται πεφωτισμένη καὶ δραστηρία διοίκησις, ἤθελε μεταιοῦσθαι.

Ἀλλ' ἂν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ ἀποφάσεις μεταξὺ τῆς πρωτεύουσας ἐκάστου Νομοῦ καὶ τῶν διαφόρων δήμων δὲν εἶναι τόσον μεγάλαι, ὡς εἰς τὴν Γαλλίαν, ὑπάρχουν ἐν τούτοις διάμεσά τινά ὄργανα, τὰ ὅποια ἀδιαλείπτως θέτουν εἰς συγκοινωνίαν τοὺς διοικουμένους μετὰ τοῦ Νομάρχου, καὶ μέχρι τινὸς ἐξασκοῦν καὶ τινὰ ἐπ' αὐτῶν ἔλεγχον. Τὰ ὄργανα ταῦτα εἶναι οἱ ἐπαρχοὶ, οἵτινες, ἐν ᾧ πλείστα ἐκπληροῦν καθήκοντα ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας των, σχετικὰ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν, τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων, καὶ τὴν ἐξέτασιν πάσης ἐτέρας διοικητικῆς ὑποθέσεως, διαφωτίζουν συνάμα καὶ πληροφοροῦν τοὺς Νομάρχας περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν διενέξεων τῶν διαφόρων δήμων τῆς ἐπαρχίας των, διότι καὶ γνώσεις κριτικέστερας διαβιβάζουν, καὶ πρὸς τὴν ταχύτεραν τῶν ἀποφάσεων ἐκδοσιν συντελοῦν. Ἐὰν δὲ οἱ δήμοι μέχρι τούδε δὲν ἀνεπτύχθησαν δεόντως, οὐδὲ προήχθησαν ἀναλόγως τῶν ἰδίων αὐτῶν πόρων, ἀλλ' ἐδιοικῆσαν λίαν ἀτελῶς καὶ ἀνευ συνετῆς καὶ ὠφελίμου περὶ τὰς δαπάνας χρήσεως, τοῦτο βεβαίως δὲν πρέπει ν' ὑποδοθῇ εἰς τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα, ἀλλ' εἰς ἐτέρας αἰτίας, αἵτινες ἴσως ἐπενεργοῦν καὶ ἐπὶ ἐτέρων κλάδων τῆς δημοσίας διαχειρίσεως.

Ὁ λόγος λοιπὸν τῆς μεγάλης τῶν Νομαρχῶν ἀποστάσεως ἀπὸ τοὺς διοικουμένους, δὲν εἶναι βέσιμος. Αὐτὸς μᾶλλον ἐφαρμόζεται εἰς τὸ διοικητικὸν σύστημα, ἐνθα καταργοῦνται οἱ ἐπαρχοὶ, καὶ οἱ δήμοι ἐγκαταλιμπάνονται ἀληθῶς εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν τύχην. Ἄτοπον τοῦτο τὸ ὅποιον συνεπάγει, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπιβλαβῶν συνεπειῶν, καὶ τὴν ἀνακρίθειαν τῆς γνώσεως πολλῶν τῶν δήμων ὑποθέσεων, καὶ τὴν βραδύτητα τῆς διεκπεραίωσεως αὐτῶν.

Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον αἱ συνέπειαι αὗται εἶναι ἀναπόφευκτοι, καθόσον καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας εἶναι εἰσέτι παρ' ἡμῖν, κατὰ τὸ λέγειν τῶν ἰδίων ἀντιφρονούντων, ἀτελῆ, ἂν καὶ ἄλλως αὐτὰ οὐδόλως παρέχουν ἀποχρῶντα λόγον πρὸς κατάργησιν ἐνὸς συστήματος, τὸ ὅποιον καὶ ὅταν τὸ πρῶτον ἐφηρμόσθη ἐν Γαλλίᾳ, τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας δὲν ἦσαν βεβαίως τόσον ἐντελῆ, ὡς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ἀλλ' εἰς οὐδενὸς Γάλλου τὴν ἐνδόξω ἐπὶ τῆς ἰδέας τοῦ νὰ προτείνῃ ἕνεκ τούτου τὴν κατάργησιν τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος. Ἡ συγκοινωνία βαθμὸν ἀνεπτύχθη καὶ ἐτελειοποιήθη ἐν Γαλλίᾳ, συμβαδίζουσα οὕτω μὲ τὴν προαγωγὴν καὶ τελειοποίησιν τοῦ συστήματος.

Αὐτὸ τοῦτο καὶ παρ' ἡμῖν δύναται νὰ λάβῃ χώραν· καὶ ἴσως τὸ Νομαρχιακὸν σύστημα θέλει χορηγῇ διηνεκῶς τὴν ὠθησιν πρὸς τὴν κεντρικὴν ἀρχήν, ὅπως ἐπιταχύνη τὴν βελτίωσιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας.

Ὁ δεύτερος λόγος τῶν ἀντιφρονούντων εἶναι πολὺ πλέον ἀνί-

σχῆμα καὶ ἥττον σπουδαῖος, διότι ἂν τὸ παρ' ἡμῖν Νομαρχιακὸν σύστημα δὲν εἶναι πλήρες, ὥς ἐν Γαλλίᾳ, τοῦτο δύναται μόνον νὰ προκαλέσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν κενῶν ἢ τὴν διόρθωσιν τῶν ἀτελειῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν κατάργησιν καὶ τὴν ὑπὸ ἐτέρου μᾶλλον ἀτελοῦς καὶ πρὸς τὸν τόπον ἀλλοτρίου ἀντικατάστασιν. Καὶ τὰ διοικητικὰ συμβούλια δύνανται νὰ συστήθωσι καὶ ἡ περὶ τὸ ἀπορροῶν δικαιοδοσίαν τῶν ἐπαρχῶν νὰ ἐπιτεθῇ, καὶ τὰ δικαιώματα τῶν νομαρχῶν νὰ ἀυξηθῶσιν. Ἄλλως ἠθέλαμεν ἐξομοιωθῆ μετὰ τὸν οἰκοδεσπότην ἐκεῖνον, ὅστις δι' ἑνὸς μικροῦ ἐλάττωμα ἐπὶ τῆς ἐγερθείσης οἰκίας του κατεκρήμινεν αὐτὴν ἐκ θεμελίων, ὅπως ἐκ νέου ἀνοικοδομήσῃ ἐτέρην. οἱ τελευταῖοι δὲ ἰσχυρισμοί, οἵτινες ἐκφέρονται ὑπὸ τῶν θιασῶν τοῦ Διοικητικοῦ συστήματος, ὀλίγην ἔχουν ὡσαύτως ἀξίαν, δὲν εἶναι πολὺ σοβαροί, διότι εἰς τὴν Ἑλλάδα, συγκειμένη ἀπὸ πολλῶν νήσων, ὧν ἑκάστη ἔχει αὐτοτέλειαν, τὸ μᾶλλον ἀκατάλληλον καὶ μὴ προσιδιάζον εἰς αὐτὴν σύστημα εἶναι ἀναμφιλέκτως τὸ διοικητικόν, τὸ ὅποιον στερεῖται διαμέσων ὀργάνων, καὶ ἐγκαταλείπει τὰς πλείστας, ἐκ νήτων ἀποτελουμένας ἐπαρχίας ἀνευ διοικητικῆς ἀρχῆς. Καὶ διότι προσέτι ὁ ἱστορικὸς λόγος τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος, ὡς καὶ προηγουμένως ἐξεθέσαμεν, εἶναι πολὺ ἀνώτερος ἀπὸ τὸν τοῦ Διοικητικοῦ. Τοῦτο μὲν ἐδίωσεν ἐν Ἑλλάδι ὁκτὼ μόνον ἔτη, ἐν ᾧ ἐκεῖνο ἐπὶ μὲν τοῦ Κυβερνήτου ἐσχεδιογραφήθη, ἐπὶ δὲ τῆς Βασιλείας τελειότερον ἐγκαθιδρύθη, καὶ ἦν πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν διοικετὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐπιλαμβανόμεθα ἤδη, μετὰ τὴν ἀνασκευὴν τῶν λόγων τῶν ἀντιφρονούντων, καὶ τῆς ἐπίσης συντόμου ἀναπτύξεως τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος.

Ὁ καταλληλότερος καὶ εὐστοχώτερος διοικητικὸς ὁργανισμὸς παντὸς κράτους εἶναι θεταίος ὁ περιέχων εἰς ἑαυτὸν περισσώτερα στοιχεῖα ἀγαθῆς καὶ προοδευτικῆς διοικήσεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι εἰς ἀπαντὰ τὰ κράτη δὲν προσαρμόζει ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα, οὐχ ἥττον ὅμως εἰς τὰ συνταγματικὰ, ὡς τὸ τῆς Ἑλλάδος, τὸ μᾶλλον ἀρμόδιον καὶ οἰκεῖον εἶναι τὸ Νομαρχιακόν, διότι ἐν ᾧ διοργανίζει τὴν πολιτείαν ἱεραρχικῶς καὶ ὁμοιομόρφως πρὸς τὸν θεμελιώδη νόμον, περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ καὶ τὰς μεγαλειτέρας ἐγγυήσεις τῆς καλῆς διοικήσεως.

Διατέμναν τὴν κοινωνίαν εἰς μεγάλας καὶ μικράς περιφερείας, συνδεόμενας πρὸς ἀλλήλας δι' ἱεραρχικοῦ δεσμοῦ, ἀρχομένου καὶ λήγοντος πρὸς τὸ κύριον αὐτῆς κέντρον, διατυπώνει οὕτω καὶ κανονίζει τὰς πράξεις, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ὁ δημόσιος καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος διαρρυθμίζονται, καὶ τὰ πολιτικά καὶ δημοτικά ἦθ μωρῶνται, καὶ διὰ τῆς ἀλληλενεργείας τῶν ὀργάνων τοῦ τὰ δικαιώματα τῶν διοικουμένων μᾶλλον προστατεύονται, καὶ οἱ νόμοι ἀκριβέστερον ἐφαρμόζονται.

Κεντρικὴ διοίκησις, Νομὸς, Ἐπαρχία καὶ Δῆμος, ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις τὸ διάγραμμα καὶ ἡ ἱεραρχικὴ κλίμαξ τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος. Ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὸ ἀνώτατον κέντρον γενικωτέρα διάνοια, ὅσῳ καὶ ἂν ὑποτεθῇ δραστηρία καὶ πεφωτισμένη, εἶναι ἀδύνατόν ποτε νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν ἀπωτάτων τῆς χώρας ἄκρων καὶ νὰ γνωρίσῃ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, ὡς ἐπίσης εἶναι δυσκατόρθωτον εἰς αὐτὴν νὰ ἐπισκοπῇ πρὸς τὴν πιστὴν τῶν νόμων ἐφαρμογὴν καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν καὶ τῶν ἐοικισιῶν τας.

Τὸ κενὸν ὅμως τοῦτο ἀναπληροῖ ὁ Νομάρχης, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν δευτέραν τῆς κλίμακος βαθμίδα. Οὗτος, ἱστάμενος ἐγγύτερον τῶν διοικουμένων, καὶ ἐντὸς περιφερείας ἥττον ἐκτεταμένης, εἶναι εἰς θέσιν καὶ τὰς λεπτομερείας τοῦ ἀνθρωπίνου βίου εὐκολώτερον νὰ κατανοῇ, καὶ τὰ μέσα τῆς θεραπείας ἐπιτυχέστερον νὰ διαγινώσκῃ, καὶ τὸ ἀνώτατον κέντρον πληρέστερον νὰ δια-

ρωτίζῃ, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων ταχεῖαν καὶ εὐστοχον νὰ διατάττῃ.

Ἄλλ' ὁ Νομάρχης δὲν εἶναι ἀπλοῦς βραχίων τῆς Κυβερνήσεως, δὲν εἶναι ὄργανον αὐτῆς ὅλῳ παθητικόν, εἶναι ἀπεναντίας καὶ ὀφθαλμὸς αὐτῆς ὀξυτερκέστατος, ἐλεύθερος μέχρι τινὸς εἰς τὰς κινήσεις του, εἶναι ἀνὴρ νημοσύνης οὐ τῆς τυχύσης καὶ πρακτικῆς συνάμα ἱκανότητος ἐξειδικασμένης. Αὐτὸς ἐν ᾧ διοικετεύει καὶ διερμηνεύει πρὸς τοὺς διοικουμένους τοὺς νόμους καὶ τὰς βουλήσεις τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς, διαβιβάζει ἐνταύτῳ καὶ πρὸς τὰς διαφόρους αὐτῆς ἀκτίνας τὰς περὶ τῶν διοικουμένων πληροφορίας καὶ προτάσεις τῶν συνωδευμένων μετὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ιδέας καὶ κρίσεις. Καὶ ὑπὸ ταύτην τὴν ἐποψίν εἶναι καὶ χαρακτηριστὴ μᾶλλον γενικὸς ἀπὸ τοῦ ὑπουργοῦ, διότι ἐν ᾧ οὗτος περιορίζεται μόνον εἰς τ' ἀφορῶντα τὸ ὑπουργεῖν του εἰδικὰ ἔργα, ὁ Νομάρχης τίθεται εἰς ἐπαρῆν καὶ εἶναι πολλάκις εἰς συνεχῇ ἀλληλογραφίαν μετὰ ὅλους τοὺς ὑπουργούς, διότι αἱ ἐνεργεῖαι αὐτοῦ ἐφαπλοῦνται ἐφ' ὅλων τῶν ὑποθέσεων τοῦ Νομοῦ, καὶ καίποτε ἐξέρχονται καὶ τῶν μεθορίων. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἔδρα του εἶναι τὸ κέντρον καὶ ἡ ἐστία πάσης ἠθικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἐν τῷ Νομῷ ζωῆς καὶ ἀναπτύξεως. Εἰς αὐτὴν μωρῶνται καὶ τελειοποιούνται ἦθ μᾶλλον ἐξημερωμένα, καὶ βαθμηδὸν μεταδίδονται εἰς τὰ κατώτερα κέντρα.

Ἡ ὑψηλὴ αὕτη θέσις τοῦ Νομάρχου, περιβεβλημένη καὶ μετὸς πολλοῦ καὶ σοβαροῦ καθήκοντα, καθιστᾷ μὲν αὐτὸν ἀντικείμενον μεγάλου σεβασμοῦ ἐνώπιον κατ' ἐξοχὴν ὁμάδων, ὀλίγον μωρῶν, αἵτινες εὐκολώτερον ποδηγετοῦνται καὶ εἰς τὸν νόμον ὑποτάσσονται, ὅταν τοῦτον καὶ οὐχὶ τὸν ἀνθρώπον αἰσθάνονται δραστηρίως ἐνεργοῦντα, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπει καὶ εἰς τὸν χαρακτῆρα του νὰ κατέρχεται καὶ εἰς τὴν κονίσραν τῶν δημοτικῶν παθῶν, ὅπως ἐκ τῆς ὑλικῆς ἐπαρῆς μετὰ τῶν διοικουμένων ἀρτῆται τὰς περὶ τῶν ὑποθέσεων ἢ τῶν παραπόνων αὐτῶν γνώσεις καὶ πληροφορίες. Τοιαύτη ἀνάμιξις ἠθέλει οὐ μόνον παραβλάψῃ τὸν ἱεροπρεπῆ, οὕτως εἰπεῖν, χαρακτῆρα τῆς θέσεώς του, ἀλλ' ἠθέλει συνάμα τὸν καταστήσει καὶ συμμετοχὸν μέχρι τινὸς μικρολόγων καὶ ἰδιωτικῶν ἐρίδων, αἵτινες εἰς τὴν εὐλακρίειαν τῆς τῶν πραγμάτων διαγνώσεως καὶ εἰς τὴν ἀμεροληψίαν τῶν ἀποφάσεων ἠθέλον ὑποκαθιστᾷ τὸ συμφέρον τῶν προσώπων καὶ τὸ πάθος τῆς ἀτομικῆς διαπάλης.

Τὰ λίαν ὁμῶς ἐπικίνδυνα ταῦτα ἄτοπα προλαμβάνονται καὶ ἐκλείπουσι διὰ τῆς συστάσεως τῶν ἐπαρχῶν, οἵτινες ἀπαρτίζουν τὴν τρίτην βαθμίδα τῆς κλίμακος τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος. Ὁ ἐπαρχος κεῖται ἐντὸς σφαίρας μᾶλλον περιορισμένης· αὐτὸς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του εἶναι ὁ νοῦς καὶ ὁ βραχίων τοῦ Νομάρχου, ὡς οὗτος ἐν τῇ Νομαρχίᾳ του εἶναι τῆς ἀνωτάτης κεντρικῆς ἀρχῆς. Αἱ λειτουργίαι του ὅμως, περὶ τῶν ὁποίων ἐπιτροχάδην διελάβαμεν, εἶναι μὲν σπουδαῖαι, ἀλλ' οὐχὶ γενικαὶ καὶ μεγάλης ἐκτάσεως περιεκτικαί, ὡς αἱ τοῦ Νομάρχου. Εἶναι τούτου τρόπον τινὰ ὁ διαγγελεύς καὶ ὁ εἰσηγητὴς ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ὑποθέσεων. Ἐπισκοπεῖ μὲν καὶ ἐποπτεύει καὶ ὁ Νομάρχης, ἀλλὰ καθορᾷ καὶ διορᾷ τὰ πράγματα μᾶλλον διὰ τῆς διανοίας ἢ τῆς ὑλικῆς ἐπαρῆς, ὡς ὁ Ἐπαρχος. Οὗτος συλλέγει, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ὕλην, ἀλλ' ὁ Νομάρχης διὰ τοῦ πνεύματος, ἀπηλλαγμένου πάσης ἐξωτερικῆς καὶ τοπικῆς ἐπιρροῆς, ἐπεξεργάζεται αὐτὴν, ἐπιφέρει τὴν διάγνωσιν μετ' εὐλακρίειας, καὶ παραδέχεται τ' ἀνάλογα μέτρα μετ' εὐθυκρισίας.

Ὁ ἐπαρχος πρὸς τούτοις, διατελὼν εἰς διηνεκῇ σινοφειαν μετὰ τῶν δῆμων, καὶ ἀδιαλείπτως ἐπιβλέπων καὶ ἐπιδρὼν ἐπ' αὐτῶν, ἔχει παρ' ἡμῖν καὶ ἕτερον σπουδαῖον καθήκον καὶ ὑψηλὴν ἐντολὴν νὰ ἐκπληρώσῃ. Ἴσως εἰς κράτη εὐνομούμενα, καὶ πρὸ πολλῶν αἰώνων πολιτικῶς μωρῶν ἢ ἐπαρχιακῇ δια-

| τὸν

ρεσις καθίσταται περιττή, και χρησιμεύει μόνον ως εκλογική ή δικαστική περιφέρεια, ό δε έπαρχος ως άπλουν μέσον διοχετεύσεως, διότι εκεί οι δήμοι έπαρκοῦν εις έαυτούς.

Παρ' ήμιν όμως, ένθα ή δημοτική διοίκησης είναι και άτελώς ώργανισμένη, και ραθύμως έφηρμοσμένη, ό δε λαός έχει μεγάλην ανάγκην συνεχούς έπιτηρήσεως, σταθεράς μερίμνης και όρθης ποδηγετήσεως, ίνα καλώς έννοήση τά συμφέροντά του, και μορφώση άληθή δημοτικά ήθη, ό έπαρχος καθίσταται λίαν αναγκαίος, όπως φροντίζη και ασχολήται προς την βαθμιαίαν και δημοσωτήριον αύτην εκπαίδευσιν, διότι, αν δυσκολώτατον πάντων επιχείρημα είναι να πείση τις μορφωμένους ανθρώπους να μεριμνώσι περί τών κοινών, πολύ μάλλον τούτο έπαληθεύει παρ' ήμιν, όπου εισέτι τά πλήθη είναι άμόρφωτα. Οφείλομεν δε άπαξ διά παντός να πεισθώμεν, ότι άνευ δημοτικών ήθών είναι αδύνατον να καταρτίσωμεν άληθείς δήμους, διότι τά ήθη ταύτα κυρίως και ουχι οι εις τόν χάρτην έγγεγραμμένοι νόμοι, αναπτύσσουν και διατηροῦν τό δημοτικόν πνεῦμα, εις τό όποιον ουσιωδώς έγκείται ή ζωή και ή προαγωγή τών δήμων.

Μετά τόν έπαρχον ακολουθεί ή τελευταία της κλίμακος βαθμίδς επί της όποιας ίσταται ό δήμαρχος, όστις ως προς τά έν τώ δήμω ενεργούμενα παρ' αύτου διοικητικά καθήκοντα είναι, καθώς ό έν τή έπαρχία του έπαρχος, ή πρώτη εκτελεστική αρχή.

Τοιαύτη μὲν είναι ή τοῦ Νομαρχιακοῦ συστήματος ιεραρχική τάξις, ήτις, συμπληρουμένη εις έκάστην αύτης βαθμίδα και υπό πολυμελών συμβουλευτικών σωμάτων, θεωρείται δικαίως ως ή τελειότερα διοικητική διοργάνωσις, ή άληθεστέρη των κοινωνικών συμφερόντων αντιπροσώπευσις, και ή μάλλον προσδιάζουσα εις τά Συνταγματικά κράτη, και δραστηρίως επενεργούσα προς ανάπτυξιν και ενίσχυσιν της κοινής ευμερίας. Είν δε παρ' ήμιν τά εξαγόμενα τοῦ συστήματος τούτου δεν υπήρξαν μέχρι τούδε καθόλου έντελέη, τούτο οφείλεται ουχι εις τό φύσει πλημμελές αύτου, άλλ' εις τό άτελές της εφαρμογής του και εις ιδιαιτέρας τοῦ έθνους περιστάσεις. Εν τοιαύτη θέσει πραγμάτων τό διοικητικόν σύστημα ήθελε θεβαίως αποδῆσται χεστερον. Οι εις τας κοινωνίας εισαγόμενοι θεσμοί όμοιάζουν με τας εις τούς άσθενείς επιβαλλομένας θεραπευτικάς μεθόδους, αΐτινες ώφελοῦν ή βλάπτουν τόν άσθενή, καθόσον ακριβώς ή ανακριβώς εφαρμόζονται.

Εξετάζοντες ήδη τό ζήτημα και υπό οικονομικήν έποψιν, αν και αύτη είναι δευτερευούσης αξίας, ουδένα εύρίσκομεν ισχυρόν και αποτελεσματικόν λόγον, όπως προτιμήσωμεν τό Διοικητικόν από τό Νομαρχιακόν σύστημα, συνωδευμένον υπό τόσων έτέρων πλεονεκτημάτων. Είναι μὲν άληθές, ότι τούτο, ως έχεισήμερον έν τή Ελλάδα φέρει δαπάνην κατά τι άνωτέραν από την υπό τοῦ διοικητικοῦ απαιτούμενην, διότι επί ενός προσωπικοῦ, συγκειμένου έν συνόλῳ εκ 338 ατόμων συμπεριλαμβανομένων και τών της Επτανήσου, τά έξοδα υπολογίζονται εις δραχμάς 520,040 περίπου, έν ᾧ τό διοικητικόν σύστημα επί ενός προσωπικοῦ, αποτελούντος ακριβώς 196 άτομα, αναβ.βάζει τή δαπάνην εις 447, 130 δραχ. ως έγγιστα, ώστε ή ελάττωσις εις τούτο είναι κατά μὲν τό προσωπικόν εκ ατόμων 142, κατά δε την δαπάνην εκ δραχ. 72,910.

Η οικονομία όμως αύτη είναι φαινομένη, και ήθελε παντάπασιν εκλείψει μετά την εισαγωγήν τοῦ νέου συστήματος, διότι καμία έπαρχία δεν ήθελεν άνεχθῆ να γείνη υποτελής έτέρας ουδέ να τεθῇ εις χειρόνα άλλης κατάστασιν. έπομένως έντός ολίγου ήθελεν όλαι απαιτήται να έχωσι διοικητάς, και τότε ή δαπάνη ήθελεν υπερβῆ τας 700. χιλιάδας περίπου δραχμάς. Απόδειξις δε τοῦ πνεύματος τούτου της ισότητος είναι ή έν τή

Συνελεύσει προταθείσα και αποκρουσθείσα πρότασις της ελαττώσεως 14 έπαρχων, οτε ειπεν ή Συνέλευσις, ότι έδέχετο μάλλον να καταργηθώσιν όλαι οι έπαρχοι, παρὰ ν' άνεχθῇ να δημιουργηθώσιν έπαρχίαι προνομιοῦχοι.

Οφείλομεν δ' επί τέλους να μη παραλείψωμεν και την ουχ ήττον σπουδαίαν σκέψιν, ότι τό Νομαρχιακόν σύστημα εξυπηρετείται κατά τό άνωτερον αύτου προσωπικόν υπό ολιγωτέρων άνδρων ειδημόνων και ειδικών. Εάν δε εις μεγάλα και πρό αίωνων πολιτισμένα έθνη είναι δύσκολος ή εξεύρεσις τοιούτων άνδρων, ή δυσχέρεια πολύ μάλλον έπαυξάνει εις ήμας, μικρούς όντας, και πρό μικροῦ εισελθόντας εις τό σχολειον τοῦ πολιτισμοῦ. Και ᾧς μη άπατώμεθα· τό προσωπικόν, διά τοῦ όποιου τίθενται εις ενεργειαν οι νόμοι έχει μεγίστην επιρρόην επί τών καλών ή κακών τούτων αποτελεσμάτων, και έν γένει επί της τύχης τών κοινωνιών. Η πιστή και ακριβής των νόμων εφαρμογή, εις ήν έγκείται ή άληθής τάξις και τό έν τή προόδῳ μεγαλείον των έθνών, είναι, ᾧς μας επιτραπή ή μαθητική εκφρασις, τό εξαγόμενον δύο παραγόντων, της τε νομοσύνης και της ειλικρινείας των προσώπων, εις ᾧ ανατίθεται ή τήρησις και ή ενεργεια των νόμων αυτών. Αλλ' ή μεγάλη και επιτυχής τούτων γυνιμότης εξαρτάται και από την διάρκειαν και μονιμότητα αυτών, διότι ή άνευ αποχωρήντος λόγου και επειγούσης ανάγκης μεταβολή των νόμων, εις εποχάς μάλιστα ακκαταλήλους, όμοιάζει με τό ακαίρως γεννώμενον έμβρυον, τό όποιον ουτε βιώσιμον είναι, ουτε την γεννήσασαν αυτό έγκαταλείπει εις υγιή κατάστασιν.

Τοιούτους επήνεγκε λόγους ή πλειονοψηφία τοῦ Συμβουλίου, ως διεξοδικώτερον αναπτύσσονται εις τας ιδιαιτέρας τινών αυτών μελών εκθέσεις, κατά συνέπειαν των όποιων έγνωμάτευσαν κατά της αρχής τοῦ νομοσχεδίου.

Τό Συμβούλιον όμως, και τοι έν τή πλειονοψηφία αύτου απεφάνετο κατά της αρχής συμμορφούμενον έν τούτοις με τό 84. άρθρον τοῦ Συντάγματος, προέβη και εις την έάσκνον των κατά μέρος διατάξεων τοῦ νομοσχεδίου.

Και τό μὲν πρώτον άρθρον παρεδέχθη όμοθυμωσ, ως έχει έν τώ νομοσχεδίῳ· επί δε της 1. § τοῦ 2. άρθρου έλητήθη ό από της Αττικής χωρισμός της έπαρχίας Μεγαρίδος, όπως αποτελέσῃ ιδίαν Διοίκησιν, και ό της Αιγίνης, όπως προστεθῇ εις την Διοίκησιν της Ύδρας, αλλά τό Συμβούλιον διά πλειονοψηφίας διετήρησε την §, ως έν τώ νομοσχεδίῳ. Ωσούτως παρεδέχθη διά πλειονοψηφίας και την 2. § απέναντι τοῦ ζητηθέντος χωρισμοῦ των δύο έπαρχιών Θηβών και Λεβαδείας εις δύο Διοικήσεις.

Επί δε της 3. προταθέντος επίσης τοῦ χωρισμοῦ εις δύο Διοικήσεις, της μὲν Εύβοίας αποτελουμένης εκ της έπαρχίας Χαλκίδος, της δε εκ τοῦ Ξηροχωρίου και Σκοπέλου, τό Συμβούλιον παρεδέχθη την §, ως έχει έν τώ νομοσχεδίῳ.

Η 4. παρεδέχθη όμοθυμωσ· ή δε 5. διά πλειονοψηφίας, απορρίθνεντο τοῦ προταθέντος χωρισμοῦ της Λοκρίδος από της Φθιώτιδος, όπως αποτελέσῃ ιδίαν Διοίκησιν.

Αι δε §. 6, 7 και 8 έτροπολογήθησαν διά πλειονοψηφίας ως έφεξής· ή μὲν Δωρίς απεσπάσθη εκ της Παρνασσίδος προς καταρτισμόν ιδίας Διοικήσεως, εις ήν προσετέθη και ή Ναυπηκτία, αποχωρισθείσα εκ της Αιτωλίας, ή δε Ακαρνανία διετήρηθη ως αύτως εις δύο Διοικήσεις, της μὲν αποτελουμένης εκ της Λευκάδος και Βονίτιης, της δε εκ τοῦ Βάλτου και Ξηρομέρου.

Όμοθυμωσ δε παρεδέξατο τό Συμβούλιον τας §. §. 9 και 10 τοῦ νομοσχεδίου, και κατά πλειονοψηφίαν την 11, αποκρουσθέντος τοῦ εκ της Κεφαλληνίας χωρισμοῦ της Ιθάκης προς καταρτισμόν ιδίας Διοικήσεως.

12. §. ἔγεινε δεκτὴ παμψηφεί, ὡς ἔχει ἐν τῷ νομοσχεδίῳ.
 13. διὰ πλειονοψηφίας, ἀπορρίφθεις τῆς προτάσεως τοῦ
 εἰς δύο Διοικήσεις χωρισμοῦ τῆς Λακεδαίμονος καὶ Ἐπιδαύρου
 Λακωνίας.

Ἐπὶ δὲ τῶν §. 14, 15 καὶ 16 προταθείσης τῆς ἀποσπά-
 σεως τῶν ἐπαρχιῶν Οἰτύλου, Κυνοῦρίας καὶ Μεγαλοπόλεως πρὸς
 ἀπαρτισμὸν ἰδίων Διοικήσεων, τὸ Συμβούλιον παρεδέξατο διὰ
 πλειονοψηφίας τὰς §. ὡς ἔχουσιν ἐν τῷ νομοσχεδίῳ. Ὡσαύτως
 διὰ πλειονοψηφίας παρεδέξατο καὶ τὴν 17, ἀποκροῦσαν τὸν
 προταθέντα χωρισμὸν τῆς Πυλίας πρὸς σύστασιν ἰδίας Διοι-
 κήσεως.

Ἀπερρίψε προσέτι καὶ τὰς ἐπὶ τῶν §. §. 18 καὶ 19 προτα-
 θείας διαιρέσεις εἰς ἰδιαιτέρας Διοικήσεις τῆς Ὀλυμπίας καὶ
 Αἰαλείας, καὶ διὰ πλειονοψηφίας παρεδέχθη αὐτάς, ὡς ἔχουσιν
 ἐν τῷ νομοσχεδίῳ. Παμψηφεί δὲ ἀπεδέξατο τὰς §. 20, 21
 καὶ 22, καὶ κατὰ πλειονοψηφίαν συνεχώνευσε τὴν 23 μετὰ
 τῆς 24 εἰς μίαν, ἀπαρτίζουσαν τὴν Διοίκησιν Ἰδρας μετὰ τῶν
 ἐπαρχιῶν Τροιζηνίας, Σπετσῶν καὶ Ἑρμιονίδος. Ὁμοθυμῶς πα-
 ρεδέξατο, ὡς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ, τὴν 25.

Τὰς δὲ §. §. 26 καὶ 29 ἀποτελούσας δύο Διοικήσεις, τὸ
 Συμβούλιον διὰ πλειονοψηφίας συνεχώνευσεν εἰς μίαν, ἀπαρτί-
 ζουσαν τὴν Διοίκησιν Σύρου μετὰ τὰς ἐπαρχίας Κέας, Μήλου,
 Τήνου καὶ Ἄνδρου. Παμψηφεί δὲ τέλος παρεδέξατο τὰς §. §. 27
 καὶ 28.

Κατὰ συνέπειαν τῶν προσημειωθεῶν τροπολογιῶν τὸ Συμ-
 βούλιον συνέταξε τὸ 2. ἄρθρον, ὡς ἔχει ἐν τῷ διαβιβαζομένῳ
 νομοσχεδίῳ. Παρεδέχθη δὲ κατὰ πλειονοψηφίαν τὸ 3. τοῦ
 ὑπουργικοῦ νομοσχεδίου ἄρθρον.

Ἐπὶ δὲ τῆς 1. §. τοῦ 4. ἄρθρου, προταθείσης τῆς καταργή-
 σεως τῶν τάξεων, τὸ Συμβούλιον ἀπερρίψεν αὐτὴν κατὰ πλει-
 ονοψηφίαν, καὶ διέτηρε τὴν §. ὡς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ.

Τὰς δὲ οκτὼ Διοικήσεις Α'. τάξεως περιώρισε παμψηφεί εἰς
 πέντε, καὶ κατὰ πλειονοψηφίαν προσέθηκε τὴν ἕκτην. Ἐπομένως
 παρεδέξατο Διοικήσεις Α'. τάξεως τὴν Ἀττικὴν, τὴν Κέρκυραν,
 τὴν Σύρον, τὴν Ἀχαΐαν, τὴν Φθιώτιδα καὶ τὴν Κεφαλληνίαν,
 καὶ διέγραψε τὴν τῆς Ζακύνθου καὶ Ἀκαρνανίας.

Διοικήσεις Β'. τάξεως παρεδέχθη τὸ Συμβούλιον ἑπτὰ, τὴν
 τῆς Αἰτωλίας, τῆς Εὐβοίας, τῆς Μαντινείας, τῆς Ἀργολίδος,
 τῆς Λακεδαίμονος, τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Ζακύνθου, ἥτοι τὰς
 ἐξ τοῦ νομοσχεδίου παμψηφεί, καὶ κατὰ πλειονοψηφίαν τὴν
 τῆς Ζακύνθου, ἀποκλείσαν ἐπίσης κατὰ πλειονοψηφίαν τὴν πρό-
 τασιν περὶ τῆς Λευκάδος καὶ Βονίτης καὶ οὕτω κατέταξεν
 αὐτὴν εἰς τὴν Γ'. τάξιν. Τὰς δὲ λοιπὰς δέκα καὶ ἐξ κατέταξεν
 εἰς τὴν Γ'. τάξιν.

Ὁμοθυμῶς δὲ παρεδέξατο τὰ ἄρθρα 5.- καὶ 6. τοῦ νομοσχε-

δίου. Ἐπὶ δὲ τοῦ 7, τοῦ ἀφορῶντος τὴν κατὰ τάξεις μηνιαίαν
 μισθοδοσίαν τοῦ προσωπικοῦ τῶν διοικήσεων, ἐπήνεγκε κατὰ
 πλειονοψηφίαν τὰς ἐξῆς ἐπὶ ἑλαττον τροποποιήσεις.

Εἰς μὲν τοὺς Διοικητὰς Α'. τάξεως, ἀντὶ δραχμῶν 600, ἐψή-
 φισε 500, εἰς τοὺς Γραμματεῖς αὐτῶν ἀντὶ δραχ. 350. πα-
 ρεδέχθη 300, ἀπορρίψαν κατὰ πλειονοψηφίαν τὰς 250, παρ'
 ἑτέρου μέλους προταθείσας. Εἰς τοὺς ὑπογραμματεῖς, τοὺς γρα-
 φεῖς καὶ τοὺς κλητῆρας διέτηρε τοὺς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ ὀρι-
 ζομένους μισθοὺς.

Εἰς δὲ τοὺς διοικητὰς Β'. τάξεως κατεδίβασε τὸν μισθὸν εἰς
 δραχ. 400, ἀντὶ τῶν 450, καὶ εἰς τοὺς Γραμματεῖς αὐτῶν εἰς
 250, ἀντὶ τῶν 300. Εἰς δὲ τὸ ἐπίλοιπον προσωπικὸν παρε-
 δέξατο παμψηφεί τοὺς μισθοὺς τοῦ νομοσχεδίου.

Καὶ εἰς τοὺς Διοικητὰς τέλος τῆς Γ'. τάξεως ἐπεριώρισε τὸ
 ποσὸν εἰς δραχ. 300, ἀντὶ τῶν 350, καὶ εἰς τοὺς γραμματεῖς
 αὐτῶν εἰς 200, ἀντὶ τῶν 240. Ὡς πρὸς τὸ ἐπίλοιπον προσω-
 πικὸν ἔμεινε τὸ νομοσχέδιον, ὡς ἔχει.

Παρεδέχθη ὡσαύτως τὸ Συμβούλιον κατὰ πλειονοψηφίαν τὸ
 ἄρθρον 8, ἀπορρίψαν τὴν πρότασιν τοῦ νὰ χορηγῶνται δι' ἐξοδα
 περιουσίας κατ' ἔτος δραχ. 250. εἰς τὸν τῆς Α'. τάξεως Διοι-
 κητὴν, 200. εἰς τὸν τῆς Β'. καὶ 180. εἰς τὸν τῆς Γ'. Τὰ δὲ
 ἄρθρα 9. καὶ 10. παρεδέξατο παμψηφεί, ὡς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ 11. ἄρθρου, προταθείσης καὶ ἀπορρίφθεις τῆς
 ἀπαλείψεως τῶν βαθμῶν, τὸ Συμβούλιον παρεδέχθη κατὰ πλει-
 ονοψηφίαν, ἀντὶ τῆς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ ὀριζομένης βαθμολογίας,
 τὴν ἐξῆς.

Ἀπέδωκε τὸν βαθμὸν γενικοῦ γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου
 εἰς τὸν Α'. τάξεως Διοικητὴν, τὸν τοῦ τμηματάρχου Α'. τά-
 ξεως εἰς τὸν τῆς Β'. τάξεως Διοικητὴν καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ
 τμηματάρχου Β'. τάξεως εἰς τὸν τῆς Γ'. τάξεως Διοικητὴν
 καὶ τὸν Γραμματέα Διοικήσεως Α'. τάξεως.

Ἀπέδωκεν ὡσαύτως τὸν βαθμὸν Ὑπουργικοῦ Γραμματέως
 Α'. τάξεως εἰς τὸν γραμματέα διοικήσεως Β'. τάξεως, καὶ τὸν
 βαθμὸν Ὑπουργικοῦ Γραμματέως Β'. τάξεως εἰς τὸν Γραμματέα
 Διοικήσεως Γ'. τάξεως.

Παρεδέξατο τέλος τὸ Συμβούλιον παμψηφεί τὰ ἄρθρα 12.
 καὶ 13, ὡς ἔχουσιν ἐν τῷ νομοσχεδίῳ.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 15. Σεπτεμβρίου 1865.

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν.

Ἐν Ἀθήναις, αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

ΖΑΦ. ΙΩ. ΒΑΛΒΗΣ.

*Τὴν σύνταξιν ταύτην ἀνέθεσαν γ' ἔμπει-
 ρὸν Συμβούλιον ὡς, μέγιστον, αὐτὸν
 Ν. Ζ. Ι.*